

РОЗВИТОК ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ В УКРАЇНІ

Я. Р. Созонюк

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 4 курс,
спеціальність «Менеджмент», навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.т.н., доцент Ф. Д. Швець

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті розглянуто особливості функціонування підприємств корпоративного типу в Україні та основні напрямки їх розвитку. Проаналізовано умови формування, визначено ключові чинники, що впливають на їх ефективність. Окреслено основні виклики та потенційні перешкоди, з якими стикаються корпорації в сучасних економічних умовах.

Ключові слова: корпорація, підприємства корпоративного типу, підприємство.

The article examines the features of the functioning of corporate-type enterprises in Ukraine and the main directions of their development. The conditions of formation are analyzed, the key factors influencing its effectiveness are identified. The main challenges and potential obstacles that corporations face in modern economic conditions are outlined.

Keywords: corporation, corporate-type enterprises, enterprise.

Підприємства корпоративного типу визнаються найбільш перспективними та динамічними у світовій економіці. Їхній вплив охоплює як економічну, так і соціальну сферу, утворюючи необхідну основу для сталого розвитку країни. Дуже важливим для держави є їх ефективне функціонування в умовах війни. Адже прогрес підприємств корпоративного типу визначає економічну безпеку та добробут країни, враховуючи їхню ключову роль у формуванні внутрішнього валового продукту.

Багато українських та зарубіжних науковців вивчали та продовжують досліджувати питання розвитку підприємств корпоративного типу. Серед іноземних вчених важливий внесок у цю сферу зробили Е. Дж. Долан, Д. Ліндсей, К. Р. Макконнелл. В Україні проблеми функціонування корпоративних підприємств досліджують Л. Є. Довгань, Л. М. Савчук, С. А. Румянцев, В. А. Євтушевський та інші науковці.

Метою дослідження є вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на формування і діяльність підприємств корпоративного типу у воєнний час, шляхи забезпечення їхнього стабільного та сталого розвитку.

Розвиток і функціонування підприємств корпоративного типу в Україні є ключовим аспектом економічного зростання країни. Приблизно три чверті промислового потенціалу України працює у формі акціонерної власності (корпоративного типу) [1]. Разом зі становленням таких підприємств загострюються економічні виклики, що підкреслюють їхню важливу роль у формуванні стійкої економіки та сприянні соціальному прогресу. На початку 90-х років минулого століття в Україні розпочалося формування корпоративних підприємств. У цей період приймалися перші «ринкові» закони, які визначили основу для створення акціонерних товариств – як закритих (приватних), так і відкритих (публічних). Одночасно активно розвивався фінансовий ринок, що включав комерційні банки, страхові

компанії та учасників ринку цінних паперів. Важливим кроком стало створення відкритих (публічних) акціонерних товариств, які отримали можливість залучати інвестиції через фондові біржі. Однак акції таких підприємств не завжди були забезпечені надійними активами, що створювало ризики для інвесторів і загалом впливало на фінансову стабільність.

Проведені нами дослідження переваг та недоліків акціонерної форми господарювання в умовах війни та складної економічної ситуації представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки акціонерної форми господарювання в Україні під час війни

Переваги	Недоліки
Можливість залучення інвестицій: АТ можуть легше залучати фінансування та інвестиції на фоні війни. Це дозволяє їм збільшити капітал для подолання труднощів та розвитку	Вразливість до фінансових турбуленцій: АТ можуть бути більш вразливими до фінансових коливань та змін на ринку під час воєнних дій
Розподіл ризиків: структура АТ дозволяє розподіляти ризики між власниками акцій, що може бути важливим у нестабільних умовах війни	Небажання інвестувати в умовах нестабільності: війна може викликати невпевненість серед потенційних інвесторів, які можуть утримуватися від вкладання коштів в умовах нестабільності
Прозорість та залучення талановитих керівників: АТ часто прагнуть до вищого рівня прозорості в управлінні, що може сприяти відновленню довіри в умовах війни. Також приваблює талановитих керівників через систему стимулів	Короткострокова орієнтованість: деякі акціонери можуть прагнути до швидкого повернення інвестицій, що може перешкоджати стратегіям, які вимагають довгострокового планування та стійкості

Усі ці аспекти взяті разом формують складну картину умов функціонування підприємств корпоративного типу в Україні. Всі вони важливі для аналізу ефективності корпоративних структур та розуміння можливих викликів, які внаслідок цього можуть виникати перед економічною системою. Наразі проведемо дослідження загальних умов формування підприємств корпоративного типу в умовах війни, адже вони наразі є складними і вимагають специфічних менеджерських підходів.

Найважливіші фактори, що впливають на формування та діяльність корпоративних підприємств у воєнний час, мають значний вплив на їхню стабільність та розвиток. У таблиці 2 наведено основні з них, а також наслідки, які вони спричиняють.

Таблиця 2

Фактори формування та наслідки для підприємств корпоративного типу в Україні

Фактори	Наслідки
1. Геополітична нестабільність	Викликає невизначеність на внутрішніх і зовнішніх ринках, що змушує підприємства адаптуватися до нових умов та реагувати на зміни у політичній ситуації

2. Глобальні зміни в галузях	Деякі сфери бізнесу зазнають значних змін, тому компанії повинні бути готові до зміни напрямів діяльності або впровадження нових стратегій відповідно до ринкових тенденцій
3. Політична та економічна нестабільність	Політична та економічна нестабільності в умовах війни можуть впливати на діяльність підприємств, їх здатність залучати інвестиції для стабільної роботи
4. Зміна ринкових умов	Умови війни можуть призвести до зміни кон'юнктури ринку (зміна ринкових цін і тарифів, зміна попиту та пропозиції, поява нових конкурентів). Підприємства корпоративного типу мають бути готовими до таких змін і вміти адаптуватися до нових умов
5. Ризики безпеки	Військові дії можуть вплинути на рівень зростання ризиків, зокрема, підвищення загроз фізичної безпеки персоналу, майна, а також кіберзагрозами
6. Взаємодія з державним сектором	Ефективна взаємодія з органами влади в умовах війни стає критично важливою, адже надає можливість отримання фінансової та юридичної підтримки від держави, вирішення економічних питань
7. Забезпечення фінансування	Військові дії можуть призвести до обмеження фінансування для підприємств. Функціонування банківської системи може бути ускладнене, що знижує можливості отримання кредитів та залучення інвесторів
8. Зміна попиту та поведінки	В умовах війни може змінюватись попит на товари та послуги. Попит на окремі види продукції може зменшитися, у той час як попит на іншу продукцію (послуги, пов'язані з ремонтом та відновленням), може зростати. Підприємства мають бути готовими до змін та до роботи в нових умови
9. Залежність від іноземних ринків	Підприємства корпоративного типу мають значний експортний потенціал та значною мірою залежать від іноземних ринків, що суттєво впливає на їхню стійкість. Військові дії, нестабільність, можуть посилити торгові обмеження та митні бар'єри, ускладнивши експорт продукції та роботу на міжнародних ринках. А можуть і послабити їх, все залежить від політичної волі світової спільноти

Як видно з таблиці 2, умови формування підприємств корпоративного типу в умовах війни є складними і вимагають адаптивності, гнучкості та стратегічного мислення. Корпоративні підприємства повинні пристосовуватись до нових ринкових умов, забезпечувати стійкість та надійність своєї діяльності та готуватися до можливих змін у політичному і економічному середовищі.

Розвиток стратегій, спрямованих на забезпечення ефективності та стійкості діяльності, може бути важливим завданням в контексті корпоративних стратегій гнучкості та пристосування в умовах війни [2].

Проведені нами дослідження показують, що у 2024 році низка вітчизняних підприємств корпоративного типу продемонстрували стабільне зростання фінансових показників, незважаючи на складні економічні умови (рисунок).

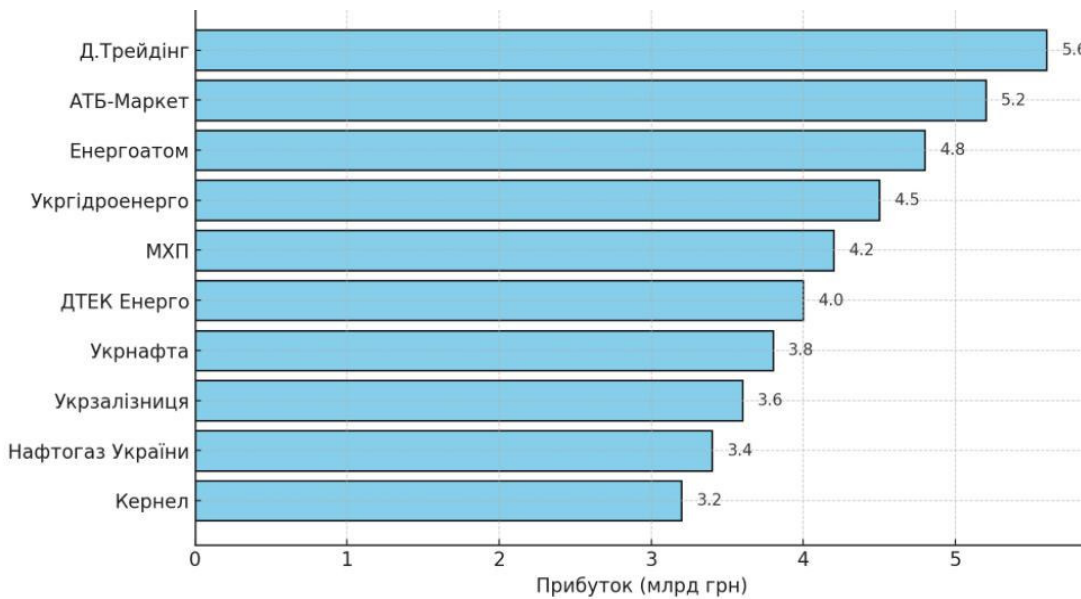

Рисунок. ТОП-10 підприємств корпоративного типу України у 2024 році та їхній прибуток
Джерело: складено автором на основі [3]

Аналіз показує, що лідерами серед корпоративних підприємств України у 2024 році є компанії енергетичного, аграрного та нафтогазового секторів. Також в лідерах є транспортне підприємство та ритейл. Зростання прибутковості пов'язане із впровадженням інновацій, диверсифікацією бізнесу та адаптацією до сучасних викликів. Це свідчить про різноманітність фінансових результатів акціонерних товариств за вказаний період і підкреслює їх роль у сприянні стійкості та розвитку економіки.

Висновки. Отже, війна спричинила великі економічні турбуленції та валютні коливання, що вплинуло на фінансове забезпечення підприємств корпоративного типу. Загалом, умови війни вимагають від корпорацій гнучкості, стратегічної врівноваженості та високого рівня відповідальності перед суспільством. Реагуючи на виклики, бізнес-середовище має активно взаємодіяти з урядовими та громадськими інституціями для створення умов стабільності та розвитку.

1. Пімоненко Т. В. Корпоративний сектор України: тенденції розвитку та особливості впливу на довкілля. *Економіка та управління національним господарством*. 2011. № 1 (13) С. 45. 2. Бугаєва М. В. Аналіз умов формування та функціонування корпоративного сектору України. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 10(43) С. 17–35. 3. Топ-10 підприємств України, які отримали найбільший прибуток у 2024 році. URL: <https://delo.ua/news/top> (дата звернення: 21.02.2025).